

WERKASALON SUKUTERVEISET

SUKUSEURAN JÄSENLEHTI 17
Vihanti huhtikuu 2014

**75 vuotta Talvisodan alkamisesta
70 vuotta Jatkosodan päättymisestä
70 vuotta Lapinsodasta**

Lehdestä löytyy

Talvisodan alkamisesta tulee tänä vuonna kuluneeksi 75 vuotta ja Jatkosota päättyi syksyllä 70 vuotta sitten.

Lapinsodastakin tulee kuluneeksi 70 vuotta.

Näiden sotien aikana oli suomalaisia pakolaisia liikkeellä kohti länttä. Kyseisistä vuosista tuli myös henkilökohtainen seikkailuni äidin ja isän nuoruuteen ja historiaan. Heidän kirjeenvaihtoa lukiessani ja äidin päiväkirjaa selatessani aukeni pieni ikkuna sotien aikana eläneiden nuorten toiveisiin ja pelkoihin. Elämä sodan aikana Viipurissa on ollut pelottavaa, mutta kuitenkin nuoret ovat koittaneet elää mahdollisimman normaalia elämää. Varsinkin Jatkosodan aikana viipurilaiset muodostivat pian "vanhan iloisen Viipurin". Äidin päiväkirjat kertovat nuoren naisen elämästä sekä sodan, rauhan että evakuoitumisen aikoihin.

Myös Kuistion sukua evakuoitiin Viipurista Talvisodan aikaan, ja niistäkin tapahtumista on kirjeenvaihtoa tallessa.

Kun sodat itärajalla jo loppuivat, syntyi uusi pakolaisaalto Lapista länteen. Tornionjoen yli mentiin Ruotsiin odottamaan Lapinsodan päättymistä.

Sodan eläneeltä sukupolvelta on jäänyt jälkeen kirjeitä, kortteja, kuvia, päiväkirjoja – toivottavasti myös suurten ikäluokkien ja nykyisten nuorten jäljiltä löytyy muutakin kuin pilvipalvelun hattaroita.

Pekka

Evakkoon Viipurista,
Samuli Siponmaa

Kuinka Viipuri jäi,
Pekka Verkasalo

Tornionjoen yli Ruotsiin
Juha Verkasalo

Vapaa Lasku,
Matti Verkasalo

Opiskelemassa ulkomailla
Marjo Myllykangas

Seuran hallitus 7.7.2012

Puheenjohtaja Pekka Verkasalo 050 555 3295 Haukantie 38 04320 Tuusula pekka.verkasalo@kolumbus.fi	Varapuheenjohtaja/Sihtööri Petri Verkasalo 050 357 4257 Iisakintie 13 85410 Sievi p.verkasalo@omanetti.fi
Rahaston hoitaja Eija Hanhineva 044 096 4514 Tinatie 6 86400 Vihanti eija.hanhineva@gmail.com	Jäsenasiat Juhani Mikkela 050 553 9561 Rantakukantie 3 H1 90540 Oulu juhani.mikkela@gmail.com
Merja Honkakoski 050 345 2063 Ketuntie 7 86400 Vihanti merjahon@gmail.com	Irma Lumiaho-Ollila 0400 386 331 Limingantie 293 92430 Paavola irma.lumiaho-ollila@raahe.fi
Minna-Mari Myllykangas 040 683 5544 Raahentie 276 92600 Pulkila minnamari.myllykangas@gmail.com	

Kuinka Viipuri jäi

Pekka Verkasalo

Lea Verkasalon evakoitumiset

Äitini Lea Verkasalo kirjoitti lapsilleen elämänsä vaikuttavimmista muistoista 51 vuotta tapahtumien jälkeen: Miten Viipurista ja Viipurin maalaiskunnasta Perolta lähdettiin sotaa pakoon, evakkoon. Silloin äitimme oli 19-vuotias nuori nainen ja oli päässyt ensimmäiseen työpaikkaansa Viipurissa. Tämän tekstin lisäksi on myös tallessa hänen päiväkirjojaan ensimmäisen evakkoon lähdön ajoilta.

Välirauhan ja Jatkosodan alkamisen jälkeisestä paluusta Viipuriin kertoi Kirsti Flinck (Kille), Lean sisko, 2000-luvun alussa. Jatkosota alkoi elokuussa 1941 ja Viipuri oli vallattu suomalaisille elokuun loppuun mennessä. Syksyllä Lean isä, Elis Flinck (Pappa) kävi kyntämässä pellot, ja aikaisin keväällä 1942 koko perhe muutti takaisin Viipurin maalaiskuntaan Perolle.

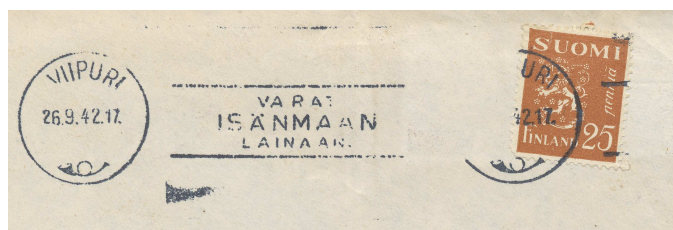
Kille kävi vuoden koulua Viipurissa ja täytettyään 18 pääsi töihin Viipurin varikolle, jossa työskenteli yhdessä Lean kanssa. Heillä oli yhteinen asunto Viipurissa Vaasanlinnassa. Päiväkirjojen kertoma elämä jatkosodan aikaan Viipurissa tuntuu olleen tavallista nuorten naisten elämää: töitä, elokuvia, tanssia, seurustelua...

Puolustuslaitoksen tykkikorjaamo sijoitettiin Viipuriin ja tykkejä oli huoltamassa myös Unto Verkasalo. Lea ja

Unto kihlautuivat ja heidät vihittiin Vihannissa elokuussa 1943. Vaikka puoliset olivat lähellä toisiaan, erotti sota heidät, ja kirjeenvaihto sieltä jostakin sinne jonnekin oli vilkasta. Tätä keskustelua kirjeitse on tallessa usealta vuodelta. Kirjeistä on muutama lainaus Jatkosodan lopun tapahtumista.

Toinen lähtö Viipurista tehtiin myös pikaisesti. Kesällä 1944 Lea ja Kille kantoivat yöllä Viipurin asunnostaan tavaroita ratapihalle tavaravaunuun, joka sitten lähti jossain vaiheessa länteen päin kohti Kouvolaan. Seuraavana päivänä (muutamaa päivää ennen Viipurin valtausta) Lea ja Kille lähtivät kävellen länteen, mutta saivat kyydin Tienhaaraan ja siitä pääsivät sitten junalla Simolaan.

Sotavuodet 1939-1944

Ensimmäinen evakkolähtö helmikuu 1940

Lean kirjoittamana
lapsilleen 6/1 - 1990

Olin syyskuun 1. päivänä päässyt töihin Valtionrautateille. Menin ujona ja arkana Viipurin asemalle Varikkojakson

Lean päiväkirjoista poimittua

Torstai 30/11 -39

Sota on julmaa. Tänään kävi 7-8 ryssän konetta Viipurissa asti. Pakana, jos niistä ei pudonnut yhtään kpl. Tylsää kun pitää olla sairas nyt kun joka mies ja nainen on tarpeen, jokaista kutsuu isänmaa ja vapaus. Pakana kun ryssä on yks kelju kaveri. Mokoma Molotov. Ei kannata haaskata paperia ja sanoja sen tähden.

Sunnuntai 3/12 1939

Mamma ja Kille lähtivät eilen. Milloin näemme heidät jälleen, näemmekö koskaan?

Lauantai 9/12 1939

Ei mitään uutta idästä. Viikko on vierähtänyt. Keski- viikkona, itsenäisyyspäivänä toimeenpantiin kyläsämme pakkotyhjennys. Silloin lähtivät meiltä Eva ja Jonne.

Viipurin kohtalonpäiviä Talvisodan aikana

Lokakuussa 1939 kaupunki oli ilman valoja ja koulutyö keskeytyksissä

27.10. Koulut aloittivat toimintansa.

30.11. Torstaina hälytys klo 9-12.55. 13 lento-konetta – 9 kuollutta. Liisa lähetettiin länteen, kohti Kurua.

1.12. Useita pommituksia, 34 konetta.

toimistoon. Siellä ei minua edes huomattu, kun miehet pohtivat Saksan alkanutta sotaa Puolaan. Sehän ei silloin vielä koskenut meitä ja niin pääsin työn alkuun. Syys- loka- ja marraskuukin menivät.

Ikkunat piti pitää pimeinä iltaisin, kaasunaamareita jaettiin henkilökunnalle. Ruoka meni kortille. Isäni sanoi ettei niillä korteilla mitään tee – ei ainakaan Vapaussodan aikana niillä saanut mitään.

Sain flunssan marraskuun lopulla ja olin kotona maalla. Asuimme noin 8 km Viipurista kaakkoon – Suurperon kylässä, josta kuljimme linja-autolla Viipuriin. 30.11. pikkusiskoni oli lähtenyt kouluun seitsemän tienoilla. Olimme aamiaispöydässä kun kuulimme lentokoneiden lentävän aika matalalla. Meidän kotiapulainen tuli vauhdilla sisälle ja huohotti: "Niillä oli punaiset ristit koneissa". Meitä nauratti ja

kiusasimme häntä, että missäs olit illalla kun tuollaisia näet. Siellä oli paljon sotilaita lähettyvillä. Kohta alkoi kuulua lentokoneen ääniä, ja kaikki ryntäsimme ulos. – Se oli hiljainen joukko, joka seisoj meidän mäellä. (Talomme oli mäellä). Ja sitten putoilivat ensimmäiset pommit Viipuriin. Vanhemmilla oli huoli pikku sis-kosta, joka oli lähtenyt kouluun Viipuriin. Puhelimella ei päässyt mihinkään. Vasta illalla tuli puhelinsoitto tuttavaperheeltä Viipurista, että Kille on täällä, ja seuraavana päivänä hän sitten käveli kotiin, matka noin 10 kilometriä.

Minä paranin flunssasta ja lähdin työpaikalleni – siellä minulle sanottiin, että ole nyt siellä maaseudulla, ja niin minä vietin joulukuun kotona.

Itsenäisyyspäivänä evakuoitiin kaikki ihmiset, joilla ei ollut syytä olla siellä. Päivällä lähdimme isä ja minä viemään pikku-siskoa ja veljeä Tammisuon asemalle, siellä meni aikaa ennen kuin juna tuli ja saimme heidät lähtemään. Yöllä tulimme räntäsateessa kotiin. Suomen lippu roikkui märkänä tangossa. Se laskettiin alas ja sitten mentiin nukkumaan hyvin apealla mielellä.

Tapanina ajettiin erikoinen "tapanin-ajo" Meillä oli lehmiä ja

Olemme kolmisin kotona, Pappa, Saimi ja minä. Emännän hommat ovat ihan toivottomia. Olen eri tatti ruoan laitossa, en osaa kuin perunoita keittää ja paistaa lettuja.

Lotatkin ovat lähteneet meiltä. Meillä ei asu enää kuin yks Heikkilä. Teimme hänen kanssaan puita iltapäivällä. Paistoin yhden kaakun, en tiedä onnistuiko se, toivottavasti.

Sunnuntai 17/12 1939

Tämä päivä on ollut eri kiva. Aamulla 11 ajoissa tuli Itkonen, että enkö lähde hiihtämään ja lähdimme hiihtelemään. Ensin lähdimme joelle. Siellä oli hurjan kivaa tai ihanaa. Maisemat niin suloisen kolkkoja, suorastaan maalauksellisia. Seisoimme aivan joen partaalla ihan vierekkäin. Suloinen väristys kulki läpi kroppani kun hän puhui kaikenlaista kunnista. Hänellä on niin paljon kauniita ajatuksia. Minulla on paljon opittavaa hänessä. Pois tullessa hiihdimme pitkin ojaa. Gustafsson ja Klemetti olivat vartiossa. Gusti-setä puhui niin kamalasti levottomia. Klemetti antoi minun ampua kerran. Klemetti on eri kiva poika muuten, hän on varmasti eri miellyttävä poika kunnan toverina.

Jouluaatto 1939

Tykit jyskäävät rajalla, nurkissa paukkuu pakkanen

Tämä viikko on ollut kamala. Ryssät ovat lenneleet ihan joka päivä täällä, mutta siihen on alkanut tottua jo ettei siitä välitä enää paljoakaan, lennekööt tai ei. Tykkien jyske tuntuu kaamealta, varsinkin iltaisin ja yöllä kun sattuu heräämään. On tämäkin jouluaatto. Ei minkäänlaista joulun tuntua. Meillä on kuitenkin joulukuusi ja kynttilöitä sekä keitimme joulupuuroa, Pappa sai mantelin.

Vissiin keskiviikko 27/12 1939

Olen ihan yksin kotona ja kello on jo 9. Missä ihmeessä voi pappa viipyä. Hän on ollut pois jo viisi tuntia. Olen jo ihan huolestunut. Tällaisena aikana voi sattua ihan mitä vain. Nyt hän tuli,

1-2.12. Välisenä yönä Margit Kuistio evakuoitiin sairaalan mukana junalla.

2.12. Hilma Flinck ja Kirsti (Kille) Flinck lähtivät.

2-3.12. Välisenä yönä iso-vanhemmat Anna ja Aloys Qvist pääsivät autolla pois kaupungista.

6.12. Eva Flinck ja serkkunsa Jonne lähtivät.

18.12. Pommitukset alkoivat uudelleen.

25.12. Ensimmäinen suurpommitus.

26.12. Saimi lähti Flinckien lehmien kanssa yöllä.

30.12. Osuma Kaupungintaloon. Kaupunginhallitus muutti Savo-Karjalan tukkuliikkeen kellariin.

3.2. Siihenastisista tuhoisin pommitus, joka kohdistui mm. vanhaan kaupunkiin. Tuomiokirkko ja Pursiaisen leipomo tuhoutuivat muiden ohessa.

ne piti viedä Peron asemalle iltayöllä. Apulaisemme lähti lehmien mukana. Siellä meni myös koko yö, ja sattui pieni tapaturma – naapurin isännältä jäi sormi tavaravaunun oven väliin, muis- taakseni se meni poikki. Takaisin kotiin tulimme apealla mielellä. Istuin naapurin pojan reessä ja palelin kovasti. Isäni huomasi sen ja huusi Eerolle, että pudota se tyttö juoksemaan, ja niin minulle kävi – sain juosta pitkän aikaa hevosten perässä.

Uudenvuoden aattona soittivat työtoverini, että tule nostamaan palkkasi? Minä vähän hämmästyin kun en ole ollut töissäkään, sanoivat että joulukuun palkka maksetaan. No, minä lähdin Viipuriin jalkaisin, kävin kaupoi- sa ja tapasin pomoni kun olin menossa asemalle. Oli paljon ihmisiä menossa junille, ja yks kaks alkoivat naapurit ampu- maan "pitkällä pyssyllä" Perkjär- veltä. Kansa lakosi maahan ja minusta se oli niin hullunkurista, että minua nauratti. Työtoveri työnsi minut maahan ja karjaisi "äläkä naura". Niitä pommeja tuli jokunen kappale ja kun se sarja meni ohi, niin kaikki kiireesti Vii- purin aseman kellarikerrokseen. Siellä sitten sovittiin, että tulen töihin ja he lupasivat hommata minulle asunnon, ja sitä alkanut- ta työntekoa riitti.

Helmikuun lopulla sunnuntai- päivänä oli oikein kova pommitus – olin kotona isää katsomassa – koneita riitti 9 koneen laivueita oli ainakin 5 aina näkyvissä. Maa- nantai- aamuna kävelin Viipuriin, ja siellä olivat miehet laittaneet tavarat vaunuihin ja odottivat junaa pois Viipurista – kotikau- pungista. Minä sanoin meneväni kotiin ja tulevani sitten heitä et- simään Simolasta. Kylässämme Perolla ei ollut muita siviileitä kuin naapurin isäntä (jolta katke- si peukalo), isä ja minä. Sotilaat alkoivat puhua meille muutosta

olemme kahden. Saimi lähti lehmien kanssa jou- lupäivän yönä. Oli sekin tapaninajoa kun tulimme pois. Pakkasta oli melkein 30 astetta, olin jäässä vielä seuraavana päivänäkin. Elämä on täys äk- kimutkia nykyisin. Emme osaa sanoa yhtään mi- tään olemisesta ja tulevaisuudestamme. Miksi kaikki tämä sekasotku. Onko maailma todella niin valmis, että sitä jo nyt voi alkaa hajottaa? Mitäpä niistä, kunpa saisimme pitää vapautemme ja hen- kemme sekä terveytemme. Kyllä aina saisimme, mutta hajotetun tilalle.

Torstai 28/12 1939

Kyllä lähti eilen lehmien kanssa. Milloin me, minä ja pappa saamme lähteä. Kunpa se hetki ei tulisi koskaan. Minä rukoilen sitä niin hartaasti, vaikka olen yrittänyt alistua kaikkeen murtumatta, mutta ei ole onnistua. Kuinka monen koti on raunioka- sana, kuinka moni on menettänyt henkensä tai haavoittunut. Meillä on vielä koti pystyssä vaikka ei tämä oikein kodilta tunnu.

Lauantai 10/2 -40

Taas pommituspäivä. Saivat aikaan muutamia tulipaloja, mutteivät suurempaa tuhoa, vaikka ei nämä tuhot ole minkään arvoista kunhan vain ihmiset säilyvät, ainahan me uutta rakennamme kun vain saamme pitää henkemme, terveyden ja vapautemme. Ryssä ei pommareilla meitä säilyt- tele. Lähden pian kotiin jälleen, eri kiva taas, iha- na sunnuntai tiedossa. Tai en nyt tiedä onko se niin ihana, mutta luulen kuitenkin. Toivottavasti huomenna ei ryssät lentele kovin, olis niiden puo- lesta rauha.

Keskiviikko 14/2 -40

Kauhea päivä tänään, mitä vielä ehtii. Yks pommi tuli ihan aseman viereen juuri minun ikkunani kohdalle, ikkuna meni rikki, ja nyt tuulee liikaa. Olen kaikesta huolimatta eri arka. Sitä en vain käsitä mitä pelkään. Jos sattuu kohalle, niin siinä ei pelkoa tunne enää. Jos vähän koskee, niin sehän pitäisi kärsiä valituksitta. Tänään pommit, ja mitä vielä ehtii. Siellä ja vähän joka puolella on tulipaloja. Onkohan meidän talosta mitään jäljellä vai onko se ihan koskematon, se olis kyllä liikaa. Puhelinyhteydet on poikki Viipurissa, miten jakse- taan kotona?

Eri keljua kun ei pääse puhelimella minnekään, puhelinyhtiön talo palaa nim. Menis jo hälytys ohi, jotta pääsis vähän katsomaan ympärilleen. Tämä on kyllä tähänastisista pommituspäivistä kauhein. Mamma on tietysti kauhean peloissaan meidän täällä olevien puolesta. Kuinka ne pärjäävät siel- lä? Jokaisella on huolia, kenellä mistäkin.

Lauantai 17/2 1940

Kello on vasta 11 ja minua jo niin tylsistyttää tää hälytys. Mitähän tästä seuraa. Kun Viipuri aiotaan tyhjentää ihan tarkkaan. Minä en kyllä aio lähteä pois täältä vapaaehtoisesti, paukkukoon vaikka kuinka. Kaikkein kivoin olis olla lotta-hommissa jossain siellä lähempänä rintamaa. Kyllä tää on kans olemista, ihan suututtaa. Nyt tuli taas pom-

10.2. "Tuhopolttolauantai", varsinainen tuhoaminen alkoi. Mm. 1481 raken- nettu dominikaaniluos- tarin, myöhemmin maa- seurakunnan kirkko tu- houtui.

14.2. "Lopun enne". Pakkasta -29 astetta. 6 tunnin pommituksen pääkoh- teena Neitsytniemi. Puoliiltapäivän kaupungin yllä 100 konetta. Mm. puhelinkeskus tuhoutui.

17.2. Satoja koneita ja satoja pommeja.

18.2. "Tuhonsunnuntai" Yh- teensä 480 konetta, kaupunki tulimerenä, suurpaloja joka puolella.

länteen päin ja niin me karkauspäivänä 24.2.-40 illan hämärtyessä lähdimme. Keräsimme hevosen rekeen sen verran tavaroita, mitä mahtui hevosen ruokien lisäksi. Minä pistin sukset jalkaani ja hiihtelin niillä kun alkoi tulla kylmä reessä. Koko yö me kuljettiin ja aamun valjetessa poikesimme tien varrella olevaan taloon jossa keitettiin ja syötiin. Siellä tuli meille vähän satikutia, kun meillä ei ollut lakanoita hevosen eikä kuorman päällä – eikä itselläkään. Kaivelin lakanoita reestä ja pian olimme jatkamassa matkaa. Lappeenrannassa erosin isästä ja ajoin junalla Simolaan. Siellä piti työtoverini olla, mutta kukaan ei tiennyt mitään. Pääsin illan suussa tavarajunan konduktöörivaunuun. Lattialla makasi sotilaita vierieressä Vähän aikaa katselin heitä kateellisena, ja oli sellainen minulle sopiva kolo, ja sinne vaan vaunun lattialle poikien väliin – nukuin kuin tukki. Heräsin siihen kun sotilaat huomasivat tytön keskellä. Siitä syntyi aikamoinen riemu.

Juna jyskytti kohti Kouvolaa, minne tultiin kello 3 yöllä. Menin varikon toimistoon, tiesin että siellä on yötä päivää vartiointi. Siellä varikonpäällikkö istui yksin ja Viipurin varikon pojat nukkui-
vat toimiston lattialla, olivat tulleet iltapäivällä. Nukuin penkille heti kun pääsin pitkäleni. Heräsin siihen kun työtoverini huusi toisille että hei pojat, Lea on löytynyt. Samassa alkoivat siirenit soida ja kaikki lähtivät suojaan. Varikonpäällikkö oli vaihtunut ja ihan outo mies otti minua kädestä että nyt mennään. Kun pommitus oli ohi, palasimme varikolle, ja mitä näimmekään varikon toimistotalo oli kuin seula, kaikki ikkunat rikki. Siinä mietittiin mitä tehdä, minulle annettiin loma mennä Niuvanniemelle (olin kuulemma siinä kunnossa!). Sellainen oli ensimmäinen evakkoon lähtö 1940 helmikuun lopulla.

meja jonnekin, mutta toivottavasti se on ohi jo. Kun voisin olla pelkäämättä

Maanantai 19/2 -40

Olen juuri tullut noin 1/2 tuntia sitten tänne. Kyllä tää sota on kamalaa. Viipuri on jo melkein tuhatta. Samaa vain kaikkialla. Perhanan ryssä. Tulin kävellen. Voi kun en tiedä pääsenkö enää kotiin, en varmasti ja jätin leninkini ja vähän muutakin sinne. Tullessani maastouduin hyvin nopeasti, ajatellen jo viimeisen hetkeni tulleen, kun pommi putosi aika lähelle minua – huh. Onneksi se ei sattunut. Olen täynnä elämänhalua. Uskon että ”viel uusi päivä kaiken muuttaa voi”. Rauha tulee, tulee varmasti! Mutta milloin? Pian, sen tiedän.

Torstai 22/2 -40

Olen vielä kotona, kuinka kauan, ash.... Kunpa pääsis Simolaan. Tämä on sotaa, julmaa todellisuutta, miksi? Kranaatit lentelee aivan liian lähellä ja Viipuri onkin ihan tykkätulen vallassa.... Voi kun pääsis pois täältä. Miksi haluan pois kotoa, tähän kaikkeen kätkeytyy liian paljon muistoja iloiset illat poikien teltassa. Kaikki täällä on liian todellista, liian hyvin muistissa. Parkkonen, Paa-
janen, Riittinen. Luti, äsh, miksi muistelin heitä, tämähän on sotaa, julmaa, itsekästä, epäinhimillistä. Äsh, Aarnio ja Elovirta kävivät täällä, paistoin lettuja viimeisen kerran.

Lauantai 24/2 -40

Joopa joo, Nuijamaalla ollaan matkalla sinne jonnekin suureen tuntemattomuuteen. Simolaan kunpa pääsis sinne pian ja rehellisesti nukku-
maan. Viime yön ajoimme kuin mustalaiset. Yritin kyllä nukkua kuorman päällä, mutta mitä siitä nyt tuli, kun heräsin joka kerta kun hevonen pysähtyi. Kyyneleet tuli silmiin kun laskin suksilla alas mäen, milloin saan laskea sen uudelleen, tänä talvena? Ensi talvena kuitenkin varmasti, enneminkin uskon, en usko että mitään mutakaan voisi tapahtua. Luotan niin vahvasti voittoomme. Hymyilen vain, mitä mutakaan voisin. Maa jää vaikka kaikki muu tuhoutuisikin, me rakennamme uudelleen, entiseksi, vahvemmaksi.

Mm. 500 vuotta vanha Agricolan hautakappeli tuhoutui ja siinä paloi toista sataa sinne tuotua sankarivainajaa, jotka odottivat arkkunpanoa ja siunausta. Siviilielämä kuoli, sanomalehti lakkasi ilmestymästä. Viipuri kuoli kaupunkina.

19.2. Kaupunginhallitus päätti lopettaa toimintansa Viipurissa, kaupunginjohtaja Tuurna sai luvan lähteä seuraavaan aamuun mennessä.

20.2. Kaupunki siirtyi 80 prosenttisesti raunioituneena sotilaiden hallintaan.

23.2. Palokunta lopetti työskentelyn.

24.2. Lea ja Pappa Flinck lähtivät

25.2. Sotapolisi poistui Viipurista viimeisenä.

Toinen evakkolähtö kesäkuussa 1944

Lean kirjoittamana lapsilleen 6/1 - 1990

Toisen lähdön aikana tulin Kouvolaan myös klo 3.00. Saimme lähteä Viipurista jalkaparikassa – mutta hyvin pian tuli Unton komppanian poikia kuorma-autolla ja pysähtyivät ja kyselivät että mihin tytöt ovat menossa, pyysivät kyytiin ja niin pääsimme Tienhaaran asemalle. Siellä oli kansaa – Odoteltiin juna ja saimme tietää että siihen junaan menevät vanhukset ja lapset vanhempineen, joten meillä oli vähän toiveita päästä mukaan. Menimme auttamaan lottia, heillä oli siellä iso pata hernerokkaa ja sitä jaettiin ihmisille. Siitä olisi pitänyt saada valokuva, se oli kyllä niin erikoinen näky. Ihmisten tavaroita koko asemalaituri täynnä, ihmiset etsivät omiaan.

Meillä oli konttorin tavarat laitettu tavaravaunuun, ja pomo sanoi että nyt haetaan jokaisen kotoa tavarat samaan vaunuun – hän oli jostain saanut kuorma-auton kuskeineen, niin tehtiin kierros ja saatiin tavarat vaunuun, kun oikein tarkasti käytettiin jokaisen tila

Joku veturimies sanoi meille Kouvolassa, että sinne se vaunu jäi Viipurin lahden rannalle. – Se oli onneksi väärä tieto, sillä vaunu tuli Kouvolaan tavaroiden kanssa. Saimme tilaa Kouvolasta pohjoiseen menevän radan varrelta tyhjän asemarakennuksen tiloissa. Sieltä meidät sitten hajotettiin eri työpaikkoihin ja sitä hän rautatien palvelua kertyi minullekin 44 vuotta ja 4 kuukautta päälle.

Toinen lähtö – kirjeistä poimittuna

20.5.1944 Perolta Vihantiin, Lealta Untolle
Jospa hiljaisena lauantai-iltana kirjoittaisin sinulle sinne kauas. Sinäkin olet varmaan tullut saunasta ja vietät rattoisaa perhe-elämää.
Samoin minä, Pappa kuorsaa keittiön sohvalla, Kille lakkaa kynsiään toisessa nojatuolissa ja Mamma lukee toisessa. Mie istun tässä meidän petillä ja kirjoitan. Viime yö oli hiljainen, mutta sitä edellisenä yönä huuteli

pillit kaiken aikaa. Huomenna on aikomus kylvää siemeniä maahan oikein uskolla, kunpa olisi kaunis ilma, että rusketuisin ennen sinne tuloa.

20.6.1944 Mieho Lealta Untolle

Olen niin onneton, kun en ole saanut sinusta mitään tietoa pitkään aikaan... Kunpa tämä kaikki selviäisi pian... Omasta elämästä en tiedä paljoakaan... kävelemmekö vielä onnettomina ja tylsinä pitkin Kouvola. Meeri on jo sängyssä ja lähettää terveisiä ja sanoo pitävänsä huolta minusta. Olemme saaneet turvapaikan täällä Miehossa 5-6 km Kouvolasta, mutta konttorin paikasta ei ole vielä tietoa. Kirjoittaisit vain pian edes muutaman sanan...

25.6.1944 Mieho Lealta Untolle

Sain sinulta kirjelappusen, jonka olit kirjoittanut 19/6, kiitos. Olen oletanut, että sinä otit meiltä sen vaatelaatikon ja hetekan talteen. Kuules siellä vaatelaatikossa on se minun ompeluaski, se minkä sinä teit ja siinä on kortit. Tämä kuu loppuu pian ja meillä ei ole niitä leipäkortteja kuin täksi kuuksi, penkoisit ne esille sieltä. Sitten Kille-parka on niin huonoissa vaatteissa kun kaikki jäi sinne laatikkoon, tuntisitkohan hänen leninkejä ja puseroita sekä hametta, jotka voisit myös yrittää toimittaa tänne. Kille sai sirpaleen jalkaansa Simolan pommituksessa, onneksi se ei ollut sen vaarallisempi. Mitä meikäläiset otti matkaansa? Oliko Åke vielä lomalla?

28.6.1944 Sieltä jostakin Untolta Lealle

Sain kolme kirjettä sinulta. Vai sai Kille sirpaleen pohkeeseensa... Vanhempasi ottivat mukaan kaksi hevoskuormaa tavaroita, Åke ajoi toista ja Pappa toista. Lehmä oli sidottu sarvistaan kärryn perään, mutta ei pysynyt siinä ja Mamma talutti sitä. Aino ajoi toisia lehmä, varsat juoksivat valtoimena. Lampaat jäivät sinne samoin kanat ja kanit...

Evakkoon

Samuli Siponmaa

Vaimollani, Anna-Kaarina Siponmaalla o.s. Kuistio (Sukukirjan taulu 1276), on yli 600 kirjettä viimeisten sotiemme ajalta. Ne ovat jo aikajärjestyksessä ja niihin on liitetty sidetekstejä ja esimerkiksi lehtileikkeitä kirjeissä kerrotuista asioista. Suurin osa kirjeistä on myös digitalisoitu. Vaimoni olisi melko hyvä esimerkki sukunsa historiaa huolellisesti dokumentoivasta, jos kaikki asiat olisivat jo laarissa ja liitteet järjestyksessä.

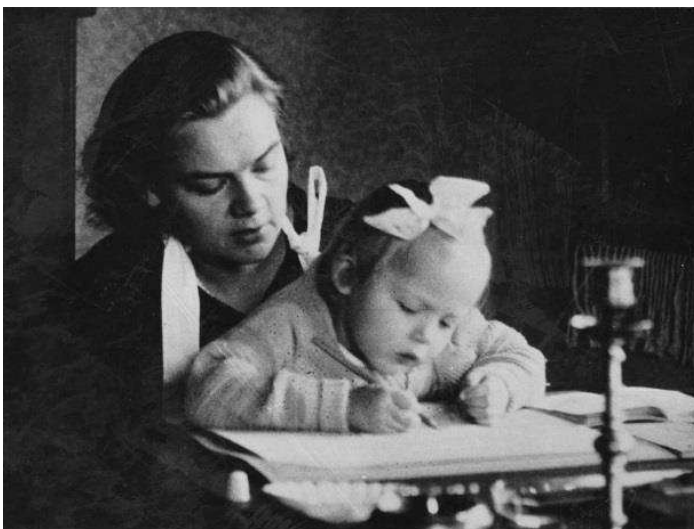
Hänen ydinperheensä:

Margit, o.s. Winberg, Anna-Kaarinan ja Eeva-Liisan äiti, kotitalousopettaja.

Heikki Kuistio ent. Qvist, ammattisotilas, Margitin puoliso ja lasten isä,

Margitin isän, joka oli metsänhoitaja, asemapaikka sotien aattona oli Kuru, pirkanmaalainen kunta. Virkatorpasta itsenäistynyt Tölli oli tämän ydinperheen evakkopaikka.

Syksyllä 1939 olivat Viipurin koulut sodan pelon takia suljettuina ja Margit Eeva-Liisan kanssa Kurussa Margitin äidin luona. He olivat palanneet Viipurin kotiinsa, kun olojen luultiin rauhoittuneen ja koulut alkoivat 27.10. jälleen toimia. Talvisodan syttyessä 30.11. Margit oli sairaalassa Viipurissa, sillä toisen lapsen odotus ei sujunut ihan hyvin. Eeva-Liisa oli 8-vuotias ja joutui heti Viipurin ensimmäisessä pommituksessa 30.11. omin silmin näkemään koulutoverinsa menehtymisen. Samana päivänä Eeva-Liisa pääsi lähtemään Margitin sairaalassa tapaaman, aivan vieraan rouvan mukana junalla länteen. Tämä täti oli luvannut toimittaa lapsen Kuruun. Eeva-Liisa on kertonut, että heitä kuljettanut evakkojuna oli lähellä Hämeenlinnaa tyhjennetty metsän suojaan neljäksi tunniksi pommitusten takia. Tässä huolestuneet viestit näiltä Talvisodan alkupäiviltä:

Margit ja Eeva-Liisa Kuistio

Kirjeistä ja historiasta

Maailmanhistorian valossa kirjeittenkin kirjoittamisen historia on pitkä. Meidän aikaamme asti se on ollut paperille kirjoittamista. Enimmät kirjeet on kirjoitettu käsin. Koko kansan kirjoitustaidosta Suomessa voidaan puhua vain runsaan sadan vuoden ikäisenä taitona. Vasta 1800-luvun puolivälin jälkeen syntyneet sukulaiseni ovat osanneet kirjoittaa. 1842 syntyneen lukutaitoisen isäni iso-isän ei tiedetä osanneen kunnolla kirjoittaa.

Jossain elämänvaiheessa moni meistä haluaa selvittää itselleen, kuka minä olen ja mistä minä tulen. Omistatko paperille kirjoitettuja kirjeitä? Mitä aiot niille tehdä? Voisitko koostaa kehystarinan kirjeillesi ja liittää siihen tärppejä kirjoittamisen aikana tapahtuneista asioista?! Saatat omistaa vanhoja kirjeitä, joille kannattaisi tehdä jotain. Sinusta itsestäsi ei taida jäädä kuin jotain bittimосkaa avaruuspölyn sekaan.

Margit Kuistion kirje Heikki Kuistiolle (kirjoitettu ilmeisesti 2.12.39)

*Heikki Rakas!
Sairaala läksi yöllä en tiedä minne menemme. Liisasta en ole kuullut mitään sittenkuin hän toissa iltana lähti. Jos saat puhelua, soita Kuruun ja kysy. Ilmoitan osoitteeni, mikäli mahdollista, kun saavun perille. Voimistuttuani hakeudun kotiin päin. Missä olet, kun sen tietäisin. Jumalan haltuun!
Margit*

Viipurista

Margit Kuistion kortti
Kapteeni H. Kuistio
Kankaanpään harjoituskeskus Niinisalo,
kortissa leima 3. 12.39

*Olemme muutetut Turenkiin. Olen niin huolissani Liisasta, onkohan tullut perille Kuruun. Lienetkö sinä vielä siellä, puhe-
limitse en pääse minnekään. En tiedä miten kauan joudun makaamaan vielä, sitten lähdän täältä jos suinkin pääsee. Osoitteeni on kait Turenki, kunnansairaala (Naistensairaala)
Tietäisinpä miten jaksat. Viipurissa oli jo aika kolkkoa. Monet monet terveiset -
saitkohan kirjeeni. Olen ajatuksissani siellä.
Margit*

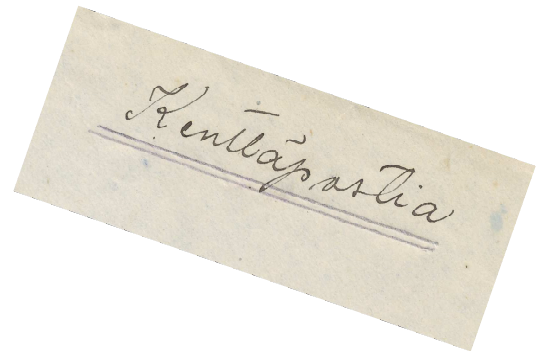

Heikki Kuistio Kuhmossa 13.3.1940

Samana 3.12. päivänä Margit lähetti kaksi korttia Kuruun äidilleen

*Rouva Winberg Kuru
Onko Eeva-Liisa tullut perille? Hänet lähetettiin toissa iltana. Me läksimme yöllä, en tiedä minne. Kunhan voimistun hakeudun sinnepäin, mikäli mahdollista. Olen vain Liisasta kovasti huolissani
Voikaa hyvin
Margit*

*Rouva Elli Winberg Kuru
Miten voitte? Onko Liisa tullut perille? Olemme nyt Turengissa, osoite on Turengin kunnansairaala (Naistensairaala) Turenki. En tiedä kulkeeko posti, puhelinta ei voi käyttää. En ollenkaan tiedä miten kauan vielä täytyy maata; kun paranen tulen jollain tavalla sinne. Koettakaa voida niin hyvin kuin näissä olosuhteissa on mahdollista. Minulla ei ole mitään hätää.
Terveisiä Margit*

Margit Kuistion kirje Heikki Kuistiolle
Tiistaina (5.12.39)
Rakas, eilen sain vihdoin tietää Liisan olevan onnellisesti perillä. Mumi soitti illalla ja kuulin Liisan saaneen sinulta kirjeen. Olen kirjoittanut sinulle ainakin 3 kertaa ja sähköttänyt eilen osoitteeni mutta ehkä et ole saanut.
Rauramo saattoi sairaalansa tänne ja läksi sitten itse pois, meillä on täällä hyvä olla, siellä oli jo epävarmaa. Ehken kauaa enää

Lapin sodasta evakkoon

Teksti perustuu kouluun tehtyyn ruotsinkieliseen tutkielmaan Elli Verkasalon s. Asunmaan evakomatkasta Ruotsiin. Toisena lähteenä on ollut ruotsalaisen Martha Petterssonin muistiinpanot.

suomentanut Juha Verkasalo

Elli Verkasalo s. Asunmaa on kertonut sota-ajan muistojaan evakomatkastaan Ruotsiin.

Hän asui silloin Rovaniemen lähellä Leipeen kylässä isänsä, äitinsä ja kuuden sisaruksensa kanssa. Lapsista vanhin Hugo oli silloin 17-vuotias, Eeva 16, Elli 13, Eila 11, Elisa 8, Raimo 4 ja Martti 2-vuotias. Äiti Hulda oli 39-vuotias. Isä Ransan (Frans 44) ei tarvinnut osallistua Talvisodan jälkeen enää jatkosotaan.

Jatkosodan aikana olivat saksalaiset perustaneet varuskunnan naapurikylään Jaatilaan noin kuuden kilometrin päähän heidän kodistaan. Saksalaisia sotilaita näkyi useinkin mutta silloin oli kuitenkin vielä rauhallista.

Kaikki muuttui 5.9.1944. Silloin Suomi solmi rauhan Neuvostoliiton kanssa. Rauhannehtojen mukaan täytyi saksalaiset sotilaat häätää sota-voimalla pois Suomesta. Yleisradio lähetti viimeisen kerran lähetyksen Rovaniemeltä 8.9.1944 ja siinä kehoitettiin asukkaita pikaisesti valmistelemaan kotiseudulta lähtöä.

Syyskuuisena yönä 19.9.1944 vei isä Ransa heidät Jaatilan asemalle ja määränpäänä oli Ruotsi. Asemalla heidän piti odottaa pitkään ennen kuin juna tuli ja kuljetti heidät Tornioon. Myös Torniossa odotettiin pitkään Haaparannalle pääsyä. Tämä odotus osoittautui vielä turhaksi, sillä he eivät päässeet Ruotsin puolelle siellä vaan heidän oli jatkettava jalkaisin Torniojokivartta muutamia kymmeniä kilometrejä pohjoiseen. Tähän mennessä oli Elli tullut sairaaksi ja saanut korkean kuumeen ja pyörtyili silloin tällöin. Vihdoinkin he pääsivät pienellä lautalla joen yli Ruotsiin. Joku suomalainen sotilas oli ottanut kamerallaan valokuvankin heistä juuri tuolla hetkellä. Kun he tulivat Ruotsin puolelle ottivat ruotsalaiset sotilaat heidät vastaan täisaunan kautta. Ellin sairaudesta, angiinasta johtuen täytyi äiti Huldin viiden lapsensa kanssa erota muista Leipeeläisistä. He asuivat erillään sairastuvassa kunnes Elli oli hieman paremmassa kunnossa. Tämä sairastupa oli käytännössä hevostalli, josta hevoset oli siirretty pois siksi aikaa, mutta haju ja lanta olivat jäljellä.

Ellin vanhempi sisar Eeva oli lähtenyt jo muutamaa päivää aikaisemmin Leipeen kylän lehmien kanssa yhdessä muutamien muiden kyläläisten kanssa kävelymatkalle kohti Ruotsia. Vanhin lapsi Hugo oli kutsuttu armeijaan ja hänen täytyi siis jäädä Suomeen. Ransa ja Eeva jatkoivat matkaa lehmiensä ja hevosen kanssa kohteena Överkalix jonne Ransa meni rakentamaan alivuokralaishuonetta perheelleen, jos paluu takaisin Suomeen ei olisikaan mahdollista. Äiti Hulda jatkoi matkaa viiden lapsensa kanssa muutaman päivän kuluttua. Matka jatkui kuorma-auton kyydissä tuntemattomien ihmisten kanssa kohti etelää ja ohi Luulajan kunnes he

PAKOLAISIA KYLÄSSÄ

(Alkuperäisteksti: Martha Pettersson Flarken Ruotsi)

Syksyllä 1944 tuli viranomaisilta määräys, että Nysätra ottaisi vastaan suomalaisia pakolaisia Rovaniemen seuduilta. Näistä monet tulisivat Flarkeniin.

Ruotsin pakolaisapu lähetti suuria määriä vuodevaatteita. Sieltä tuli patjoja, tyynyjä ja vilttejä – kaikki tehty paksusta harmaasta paperista. Sängyt valmisti paikallinen Saha ja Höyläämö. Kylässä oli silloin elämää ja touhua. Monet tunsivat, että heidän täytyi auttaa ja jär-

*Tornionjoella odottamassa kuljetusta Ruotsiin.
Elli, Eila, Raimo ja Martti*

jestää kaikki mahdollisimman hyvin.

Ensimmäisinä majoituspaikkoina olivat Folkets Hus ja kappeli. Ensin mainittuun majoittui 150 pakolaista. Sängyt sijoitettiin tiheästi vierekkäin kahteen kerrokseen ja varustettiin näillä yksinkertaisilla sänkyvaatteilla.

Agda Eklund toimi keittäjänä ja Hulda Olofsson, Ellen Edström ja minä (Martha Pettersson) autoimme. Teimme töitä aamu seitsemästä enimmäkseen klo 8:aan illalla – mutta meillehän maksettiin tästä 5 kruunua päivässä! Teimme kolme aterialla päivässä ja halusimme laittaa niin vaihtelevaa ruokaa kuin mahdollista.

Alkuun pakolaisten täytyi olla karanteenissa. Karl Eklund, Emil Pettersson ja Egon Eriksson olivat järjestysmiehinä. He kulkivat nauha käsivarressa ja näyttivät kunnioitettavan näköisiltä. Suomalaiset kutsuivat heitä poliiseiksi.

Pakolaiset olivat likaisia, koska heillä ei ollut vaihtovaatteita. Kylän naiset ompelivat vaatteita, ja kenkiä korjattiin ja lahjoitettiin lapsille. Myös aikuiset saivat kunnolliset vaatteet ja kengät.

saapuivat silloisen Nysätran kunnan pieneen kylään nimeltä Flarken.

Täältä olivat viranomaiset varanneet mm. kylän kappelin Rovaniemen seudulta tulleiden pakolaisten asunoksi. Kappelin alue oli aluksi eristetty piikkilangoilla tartuntatautien pelossa. Pienessä kappelissa asui yli 100 ihmistä. Seurakuntasali oli jaettu väliseinällä kahteen osaan; toinen puoli miehiä ja poikia varten, toinen puoli äitejä ja pikkulapsia sekä tyttöjä varten. Käytännössä ainakin jotkut perheet asuivat yhdessä mahdollisuuksien mukaan. Kappelin yhdessä päässä oli ruokasali ja keittiö. Kaikkien pakolaisten, jotka kynnelle kykenivät ja jaksoivat oli autettava eri askareissa. Ellin osalle tuli mm. palvella erästä Sallan mummoa tarjoamalla hänelle ruokaa ja vettä sekä tyhjentämällä hänen pottansa. Valitettavasti Sallan mummolla oli lavantauti, joka tarttui sitten Elliinkin. Koska Ellin arveltiin selviävän taudista hengissä

hänet lähetettiin Uumajaan noin 70 km etelään pakolaisia varten perustettuun tilapäiseen sairaalaan "Lasarettiin". Elli joutui olemaan (tai sai olla) sairaalassa lokakuun alusta aina joulukuun 12. päivään saakka. Hän muistaa vielä tänäänkin kuinka paljon hän itki joutuesaan lähtemään sairaalasta. Kun lääkärit kysivät tulkin välityksellä: "Miksi sinä itket, sinähän pääset äitisi luokse?" Elli oli vastannut tähän että minä en halua siihen paikkaan, jossa minä palelen enkä saa tarpeeksi ruokaa. Elli saapui itkien takaisin Flarkeniin. Hulda äiti oli vähän vihainen tästä itkemisestä. Lääkärit Uumajasta olivat nimittäin soittaneet Flarkenin pakolaiskeskuksesta vastaavalle: "Tälle lapselle pitää antaa tupla-annokset ruokaa ja voita".

Helmikuussa 1945 tuli tieto että he saivat palata takaisin Suomeen. Onneksi talvi oli kohtalaisen leuto ja kuorma-autokuljetuskin onnistui. Heillä oli kotikin vielä jäljellä koska saksalaiset eivät ehtineet polttaa Leipeen kylää lähtiessään.

Aika Flarkenissa oli ollut evakuoituille kovaa, varsinkin lapsille ja vanhuksille. Nysätraan majoitetuista suomalaisista kuoli yli 20 ihmistä. Änäsin kirkon hautausmaalla voi vierailija löytää hautakivistä useita suomalaisia nimiä.

Pian kaikki näyttivät siisteiltä ja hyvin hoidetuilta. Vähitellen saapui vaatteita myös Punaiselta Ristiltä.

Eräänä iltana laitoimme ohrapuuroa. Kellarissa oli suuri muuripata, ja me käytimme sitä puuron keittoon. Yksi ammensi jauhoa ja kaksi muuta vispasi, jotta puurosta tulisi niin tasaista kuin mahdollista. Puurosta tuli kuitenkin aika hyvää ja se tarjottiin puolukkahillon, maidon ja voileivän kanssa. Vieraat tykkäsivät, että se oli hyvä ateria.

Siihen aikaan viljeltiin Flarkenissa paljon nauriita. Syksyllä tarjosivat lähiseudun maanviljelijät nauriinnostotyötä suomalaisille. Työ eteni hurjalla vauhdilla. Naurismaa toisensa jälkeen nostettiin. Palkkioksi nauriinnostossa apua saaneet tarjosivat koko pakolaiskeskukselle kahvia ja kotona leivottua leipää. Siitä tuli pieni juhla ja vaihtelua arkipäivään.

Vähitellen opimme tuntemaan nämä ihmiset ja saimme ottaa osaa heidän moniin ja suuriin ongelmiinsa. Iltaisin he usein istuivat ja lauloivat, enimmäkseen surullisia sävelmiä. Heille tuli usein kyyneleet silmiin. Heistä näkyi millä jännityksellä he kuuntelivat radiota mm. kun Rovaniemeä pommitettiin ja poltettiin. Kirjeet, jotka he saivat toivat enimmäkseen mukanaan ikäviä uutisia.

Vivan oli oppinut hyvin suomea ja myös minä ymmärsin heitä kohtalaisesti. Muistan erityisesti erään vanhan naisen joka istui kirje kädessään itkien hiljaa. Nainen kertoi että hänen kotinsa oli poltettu maantasalle ja aikaisemmin olivat hänen miehensä ja viisi poikaa kaatuneet sodassa.

Huolimatta monista koettelemuksista, saattoivat suomalaiset olla usein leppoisia ja iloisia. Isommat pojat leikkivät ulkona ja kantoivat puita sekä lämmittivät tulisijoja. Tytöistä oli hauskaa saada auttaa keittiössä. Lapsillahan ei ollut leikkikaluja mutta hauskaa heillä oli ja he vaikuttivat iloisilta ja tyytyväisiltä.

Lucian päivän aamuna aloitimme kello viideltä pakolaisalossa keittämällä kahvia. Hedda Olsson oli koululasten kanssa harjoitellut lucia-ohjelman, joka esitettäisiin kaikissa pakolaislaitoksissa ennen koulupäivän alkamista. Koska suomalaiset eivät olleet koskaan aikaisemmin ottaneet osaa lucia-juhlaan tuli tästä heille suuri elämys. He pitivät sitä kauniina ja tunnelmallisena. Muistan erään vanhan miehen sanoneen: "Minä luulin olevani taivaassa".

Jouluaatto sitä vastoin ei ollut niin mukava. Suomalaiset olivat hiljaisia ja tunnelma oli synkkä, vaikka kaikki saivat joululahjan, ja olimme laittaneet hyvää jouluruokaakin: kinkkua, riisipuuroa ja paljon muuta hyvää, ei kukaan ollut iloinen. Varmaankin ajatukset kohdistuivat kotimaahan ja omaisiin jotka olivat vielä siellä.

Täällä saivat aikuiset 2 kruunua viikossa joten he pystyivät ostamaan tavaroita välttämättömyimpiin tarpeisiin. Vähitellen alkoivat kyläläiset työllistää naisia kehräämiseen, kutomiseen ja ompelamiseen. Näin he pystyivät ansaitsemaan vähän rahaa ostoksiinsa.

Täällä kylässä olimme saaneet ystäviä pakolaisten keskuudessa ja monille meistä he lähettivät paketteja. Kirjeistä joita heiltä saimme näkyi, että suomalaiset muistivat kiittolaisuudella sitä mitä Flarkenilaiset olivat tehneet heidän vuokseen.

Vapaalasku – parikymppisten vastuutonta lumivyöryjen uhmaamista ja keski-ikäisten upporikkaiden helikopterinostoja puuterilumisten vuorten huipuille??

Miten isoisä ja eläkeläinen mahtuu tähän muottiin?

Nappulaikäisenä mäenlasku oli hauskinta liikuntaa. Perheen mukana käytiin Pyhätunturilla hiihtämässä ja välillä kiivettiin jollekin huipulle näköalaa ihailemaan. Olin täpinöissäni mahtavasta laskusta, joka kohta odottaisi. Mutta pettävässä hangessa laskeminen olikin turhauttavaa rämpimistä, kun kapeita suksia ei hangen sisässä saanut mitenkään kääntymään. Piti vain tyytyä latuhihtoon.

Jossakin vaiheessa aikuisikää laskettelon sosiaalisuus alkoi viehättää. Oman perheen kanssa vietettiin hiihtolomia Lapin laskettelukeskuksissa. Lumilautailuakin piti kokeilla – siinä lumilautaopettajan alkuohjaus oli kullannarvoinen juttu. Muutama päivä meni pyllähdellessä, mustelmilla ja hikisenä, mutta vähitellen uudet refleksit vauhdin ja suunnan hallitsemiseen alkoivat löytyä. Mieleen muistui lapsuuden riemastuttava kokemus polkupyörällä ajamaan oppimisesta.

Matti Verkasalo

Ensimmäisellä Keski-Euroopan hiihtolomalla Alppien mahtavat vuoristomaisemat ja huikeat rinteet tekivät vaikutuksen. Hienoksi höylättyjä rinteitä ihastellessa reunapenkan yli pelmahti yhtäkkiä jostakin ylhäältä umpihangesta nauravien ja hirveän lumisten nuorten porukka. Näytti olevan hauskaa. Oliko tuo nyt edes sallittua? Miten siellä voi laskea, kun lunta ei ole tampattu? Eihän suksia voi kääntää umpihangen sisällä, senhän minä tiesin.

Seuraavan talven hiihtolomalla huomasin rinteiden vieressä puuterilumisen aukion. Sitä piti kokeilla. Vauhti tysesäsi keskellä aukiota ja rämpimiseksihän se meni. Mutta mieleen oli jo iskenyt aivan uudenlainen, kolmiulotteinen ja keveä liikkuminen. Pikkunappulan unelma isojen tunturien laskemisesta heräsi uudelleen.

Vähitellen hissijonot ja vakosametille höylätyt rinteet menettivät viehätystään. Hellaakosken toteamus: ”..vapaa on vain umpi-hanki” alkoi nousta toistuvasti mieleen. Halusin vaeltaa lumilaudalla Lapissa, nousta tunturiin ja laskea toiselle puolelle. Onnistuisikohan? Toki oikeat vapaalaskijat pystyvät mihin tahansa, mutta entä tavallinen hissirinteen hinkkaaja? Asiaa piti selvittää. Kokosin syksyllä lähipiiristä porukan, jonka kanssa opiskeltiin: lumikenkäilyä, lumilaudan kuljettamista ylämäkeen, eräretkeilyä, kerrospukeutumista, lumivyöryturvallisuutta – siis vapaalaskua.

Niinpä eräänä helmikuun hyytävän kylmänä aamuna olimme Saariselän Kiilopäällä, lumilaudat repussa ja lumikengät jalassa:

”Lähdemme jonossa nousemaan kohti huippua. Puurajassa tuuli yltyy purevaksi eikä hanki aivan kannaa. Kiivetessä on lämmin, mutta posket ovat jäätymisvaarassa. Välillä lepäilemme selkää tuulta vasten. Valjussa lyhyen talvipäivän valossa luminen tunturirinne ja allaoleva metsä ovat satumaisen kauniita.

Reilun tunnin kapuamisen jälkeen olemme huipulla. Viima on pureva ja vaihto tehdään nopeasti: lumikengät ja sauvat repun hihnoin, lumilauta alle ja rinteeseen! Edessä on upea kilometrin tunturinkuve. Siellä täällä on kinoksia ja upottavaa pehmeää lunta, pääosin hanki kantaa. Lautailu repun kanssa umpilumessa onkin vähän erilaista kuin kotirinteessä! Vitilumikinoksissa vauhti töksähtää ja minäkin tuiskahdan turvalleni puuterikuoppaan!

Repun kanssa laudalle nousu pehmeässä hangessa vaatiikin jo hiukan akrobatiaa. Lopussa on loivempaa, joten hakeudun edellisen laskijan uralle, ja pääsen kantavalle kelkkareitille. Reidet ja pohkeet ovat tulella, pulssi lähempänä kahtasataa ja tunnelma mahtava. ME TEIMME SEN! Hörppy mehua, ja voileipä poskeen. Sulatteleminen kokemusta, osa sulattelee myös pakkasensuurempia poskia...

Yksi lasku avotunturissa, ja olin koukussa.

Seuraavan talven reissu Kilpisjärvelle opetti, että lumilautailija ei pysty kuljettamaan talvivaelluksen vaatimaa tavaramäärää selässään tunturihuipulle saati laskemaan hallitusti lastinsa kanssa. Päätettiin helpottaa vaellusta: tasaista kelkkareittä Terbmisjärven varaustuvalle, jossa yövyttäisiin, ja tehtäisiin päiväretkiä. Perillä kipusimme heti muutaman kerran tuvan takana nousevan Salmivaaran päälle ja nautimme rinteeseen tuhansia vuosia sitten syntyneen lumikourun laskemisesta.

Olin harjoitellut muotti-iglun rakentamista, ja saimme tuvan viereen rakennetuksi komean lumimajoitteen. Siinä kelpasi vetää sikeitä ihanassa hiljaisuudessa ja viileydessä – tuvassa oli kuulemma ollut kuumaa ja vetoista. Parin päivän ajan pilvi peitti Terbmiksen huipun, ja tuuli lennätti märkää lunta vaakasuoraan. No, Salmivaaraa pääsi laskemaan ihan hyvin.

Paluumatkan vaelluksella saimme taivaallisen valoshown: Ohuen pilven ja välillä leijaavien lumihuutaleiden läpi tulvi valoa joka puolelta. Olimme epätodellisessa valosumussa. Salmivaara hävisi oikealta, eikä Ailakkavaaraakaan juuri vasemmalla erottanut. Taivaanrantaa ei näkynyt, ainoina maamerkkeinä olivat kelkkauran reittimerkit. Ja sitten yhtäkkiä joku repäisi verhon pois Saanan mahtavan pahdan edestä. Enää pari kilometriä ja päästäisiin saunaan!

VAROITUS!
PUUTERIN LASKEMISEEN
VOI SYNTYÄ VOIMAKAS RIIPPUVUUS
KERTAKOKEILULLAKIN.

Seuraavina talvina opimme Pallastunturin rinteillä, miksi "oikeat" vaeltajat nimittävät ahkiota myös ähkiöksi. Ailigastunturilla ehdimme laskemisen lomassa väljentää igluasumista rakentamalla makuuhuoneen kylkeen keittiö-ruokasali-iglu.

Viidentenä vapaalaskutalvena pistäydyimme Kilpisjärveltä Norjan puolella Lyngenin suunnalla. Maastonmuotojen äkillinen muutos heti Norjan rajan takana yllätti: pehmeän pyöreälakiset tunturit muuttuvat jyrkiksi terävähuippuisiksi ja syvien rotkojen rikkomiksi vuoriksi. Lunta riitti jopa lumivyöryriskiksi asti.

Sittemmin retket ovat vieneet Keski-Eurooppaan ja Ruotsin Lappiin, mutta Norjan maisemiin olen palannut toistuvasti. Useimmiten olemme majoittuneet viikoksi vuokramökkiin ja

tehneet päiväretkiä lähikohteisiin. Hauskaa on ollut se, että lähes aina on löytynyt koskematonta puuterilunta. Haasteiksi ovat nousseet jyrkän laskemisen tekniikka sekä lumivyöryriskin tiedostaminen. Vyöryturvallisuuden keskeinen tekijä on olosuhteiden mukaan tehtävä retkikohteen ja reitin valinta sekä jatkuva maastossa tapahtuva lumipeitteen arviointi. Rinteiden korkeuserot ovat haaste fyysiselle kunnolle. Talven reissut ajavatkin sitten sulan maan aikana lenkille: pitäähän vapaalaskureissulla jaksaa nousun jälkeen vielä nauttia laskustakin. Pikkupojan unelma isojen mäkien laskemisesta pitää eläkeläisen kunnossa!

Nykyaikaiset välineet tekevät umpilumessa laskemisen – jos nyt ei ihan helpoksi, mutta kuitenkin kohtuullisella harjoittelulla täysin realistiseksi tavoitteeksi kenelle tahansa, nuorelle tai varttuneelle laskettelijalle. Vapaalaskun ei tarvitse olla extremeurheilua, vaikka näin toki voi olla. Viime kädessä lajin vaarallisuuden ja otettujen riskien suuruuden määrittää laskija itse. Erityisen mielenkiintoinen haaste lajissa on pyrkiä kehittämään ja puskemaan omia rajojaan yhä kauemmas, ja samanaikaisesti säilyttää ehdoton kunnioitus luonnonolosuhteiden asettamia rajoja kohtaan.

Kirja: Matti Verkasalo, Jarkko-Juhani Henttonen, Kai Arponen: Vapaa Lasku – tieto, taito, turvallisuus. Kustannus oy Vapaalasku 2013. www.vapaalasku.com

Vuosi vaihto-oppilaana Saksassa

Olen Marjo Myllykangas Siikalatvalta. Lähdin vuodeksi vaihto-oppilaaksi, koska se oli ollut suuri toiveeni jo pitkään. Halusin oppia paremmin kieliä sekä kokea jotain uutta ja itsenäistyä. Halusin lähteä Australiaan tai Usa:han, mutta sain stipendin Saksaan. Asun tällä hetkellä Hampurin lähellä Saksan pohjoisosassa. Normaalaa arkea se elämä Saksassakin on. Asun perheessä ja käyn opiskelemaan paikallisessa lukiossa ihan normaalisti ja olen perheeni kanssa täällä. Minulla on myös uusia harrastuksia, kuten jalkapallo.

Vaihtovuosi on tuonut minulle mukanaan niin hyviä kuin huonojakin asioita. Olen oppinut täällä todella paljon sekä itsestäni, että yleisesti koko maailmasta. Olen enemmän avoin uusille asioille ja enemmän kiinnostunut yleisesti maailman asioista. Historiankin on alkanut vihdoinkin kiinnostamaan. Hankalaksi tekee välillä se, ettei kotimaahan ole

suositeltua pitää yhteyttä kovin paljoa. Eli on pärjättävä omillaan, koska tänne on tultu kasvamaan. Suomen perheeni kanssa tapaan Skypeä noin kerran kuukaudessa ja silloin tällöin soitan myös äidille puhelimitse. Lähettelemme myös sähköpostia toisillemme.

Minulle sopeutuminen ei ollut helppoa ja siihen on mennyt paljon aikaa. Minä olen vaihtanut kerran perhettä. Uudessa perheessä olin jo kahden viikon jälkeen totaalisesti kotonani. Koti-ikävä ei ole sen jälkeen näkynyt, koska tunnen oloni turvalliseksi ja kotoisaksi. Olen täällä ihan samanlainen perheenjäsen kuin kaikki muutkin.

Muutamia matkoja olen Saksassa tehnyt. Me olimme syksyllä ensimmäisen perheeni kanssa lomalla Pohjanmeren rannalla. Perheellä oli siellä oma mökki, jossa vierailimme. Olen käynyt myös Berliinissä, Saksan pääkaupungissa. Siellä vietimme hienon viikon muiden vaihto-oppilaiden kanssa. Järjestöni YFU järjestää puolessa välissä vaihtovuotta valmennuksen. Siellä käsitellään menneitä ja tulevia asioita, sekä puhutaan mahdollisista ongelmista ynnä muista sellaisista. Siellä myös tutustuimme Berliiniin ja pidimme hauskaa vaihto-oppilaiden kanssa. Minä tein myös pienen viikonloppureissun Kölniin katsomaan tunnetua Kölnin tuomiokirkkoa. Tämä oli suuri toiveeni ja olenkin sanonut, etten palaa Suomeen, ennenkuin olen sen nähnyt. Asun Hampurin lähetyvillä ja olen käynyt siellä aika useasti. Tiedossa on vielä ainakin matkat uudelleen Berliiniin tapaamaan viime lukuvuonna Suomessa ollutta vaihto-oppilasystävää sekä Müncheniin pääsiäisenä.

Vaihto-vuosi tuo pääasiallisesti hyviä asioita ja kokemuksia, vaikka se onkin vuosi ilman omaa perhettä, suosittelen sitä siltikin kaikille!

Marjo Myllykangas

Suvun Tunnukset

Isännänviiri on kooltaan 50 X 400 cm ja on sopiva 8 - 9 metriseen lipputankoon.
Hinta 53,00 euroa

Pöytästandaari

siihen kuuluu kirkas metallitanko sekä marmorijalusta.
Sekä viirin että standaarin on suunnitellut graafikko Kaisu Klemetti.
Hinta 28,00 euroa

Sukukorut

ovat malliltaan samat kuin kuusikymmentäluvulla tehdyt korut.

Naisten koru 70,00 €

Kalvosinnapit 50,00 €

Solmioneula 50,00 €

Sukukirja

Verkasalot, Vihantilainen talonpoikaissuku

sidottu, 562 sivua

Hinta 40,00 euroa,

Tuotteiden tilaukset tehdään sukuseuran "tavaravastaavalle":

Ilkka Verkasalo

kirjeellä

Verkaperäntie 195 B

86360 Ilveskorpi

puhelimella

040 5817 912

Sukukirjoja voi tilata myös

Eija Hanhinevalta (Tinatie 6, 86400 Vihanti) ja

Pekka Verkasalolta (Haukantie 38, 04320 Tuusula tai puh.
050 555 3295).

Tuotteet lähetetään postissa ja mukana tulee lasku.

Hintoihin lisätään mahdolliset postituskulut.

Tuotteiden muunlaisesta toimittamisesta (esimerkiksi nouto) voi sopia tilaamisen yhteydessä.

Sukuseuran kotisivut muuttavat: Tulevan kesän aikana seuran kotisivut siirtyvät Kotisivukoneen palvelimelle. Uusi osoite kerrotaan ennen siirtoa nykyisillä kotisivuilla sekä seuran Facebook-sivuilla.

Seuran valokuvista

Sukuseuran valokuvat on tarkoitus laittaa kaikkien seuralaisten nähtäville, ja paikkana tulee olemaan Facebook.

Seuran sukutiedosto

Seuran sukutiedosto on sovittu avattavaksi muille sukututkijoille, joiden tutkimuksissa on löytynyt yhteyksiä meidän sukuun. Suoraa pääsyä sukutietoihin ei kuitenkaan sallita, vaan sukututkijoille annetaan sovittu otos Werkasaloista.